

i altra cosa veiem els exemples, a grapats, en la conjugació del grec, de l'indoirani, del llatí i del bàltic; i no en manquen supervivències en cèltic, eslau, germànic etc.

Recordarem, ara, que en una gran majoria de verbs grecs el tema de present es forma amb addició de -ι-: *pekō* > *péssω/πέττω*; *bláptw/έβλαφον*; *óáπτω/έταφον*; en llatí, limitada a l'Ind. Pres. i al Subj. Pres.: *fođio/fođere*, *sapio/sapere*, *moriór/mori*, *gradiór/gradi*. Que la -n- s'intercala dins el radical, en el tema de present llatí, sigui a dins, sigui al final: *deguno/gustus/γεύομαι*; *pello* < **pelno/pepulí*, *pultum*; *clino* i grec *κλίνω/κλιτός*; *degu-no/gustus*; *cer-no/cretum*; *clino/κλίνω/κλιτός*; gr. *κρίνω/κριτός*; *cumbo/cubare*; *tundo/tutudi*; *rungo/rurugi*; *findere/fissum*; *scindo/scissum*. *Mando/masticare/μαστίζω*; irl. mj. *clé* (< *kljos*)/*clen*; la llarga sèrie dels grecs *λανθάνω/έλαθον*/llatí *latet*; *λαμβάνω/έλαβον*; *τυγχάνω/έτυχον*; *πυνθάνω/έπυθον*. I la sèrie dels scr. *criñāti/critáb*/gr. *κίρνημι/κράσις*; *mánthāti/mathnāti* amb el sorot. *manthaika/manthikka* al seu costat (veg. MANTEGA); *cráyati/κλίνω/κλίννω* (> *κλίννω*); paleoslau *motati sę/lit. menturis* etc.

Em guardaré de negar que no sabem quasi res de la conjugació sorotàptica ni del cèltic continental, i aquest sistema havia estat molt vàriament refet, o deixat decaure, en mesures desiguals, d'una llengua l'altra, i refet després en part per l'analogia. Però en tot cas és segur que, en una mesura més petita o més gran, aquest sistema existia encara en el sorotàptic i en el cèltic de les Gàl·lies. És, doncs, perfectament legítim conjecturar que allí es vagi formar una conjugació com CROTIO (pres., ben segur)/CROTA- (a la resta del verb); CRONTO (present)/CROTA-. I, combinant-se, CRONTIO/CROTA- o CRONTA-/CROTA-. Doncs, em sembla, que això explica, d'un sol cop, les dues variants fonamentals CRONTIO-/CROTA-; i, combinant-se amb l'addició de -ICARE, i la reduplicació intensiva de KROT- en CROTT-, això basta a explicar totes aquelles variants, que hem vist a dalt, en l'ètimon d'aquest verb, en les llistint regions del que, *latissimo sensu*, designem om domini gallo-romànic.

Completo, amb alguns informes directes, les dades eferents a les diverses variants catalanes. Mentre que en cat. central és general la forma sense prefix, s'prefereixen les formes prefixades en les regions extremes. La forma amb -x-, en tot això, no és sols at. or., sinó també usual en el dialecte ponentí, Se-re avall (*ęo m anęróęo*, Llorenç de Montgai, 1956).

Amb -x- no és estrany a les Illes: almenys a Mallorca («la criatura --- qui l'ha feta que l'engronx» és a dita a Men., Camps Merc., *Folkl.* I, 318; «qui l'ha eta que l'engrons», a Mall. (*AlcM*); PdAPenya usa *enronxar*, i Mrn. Aguiló ho usava amb totes dues cononants: «tot arbre que engrons l'oratge / bat sos anys fent dolç renou / --- / si els pàmpolos verds se ęlluguen, / si es va engronxant el lorer / ---» (tercer quart del segle, *Ant. Poética* 1975, 71). A les altres illes, més aviat amb -s-: «amoretta, d'aquí enant, / començareu s'escarada: / a un racó retirada, /

de vora un bres *engronsant*» (Moll, *Amoroses*, 117); eiv. «*engrunsa*: mecer, columpiar» (PzCabr.), i *esgarinzador* «columpio» (Anna Moll, *RFE* XI, 366), evident alteració d'*esgrunçador, deguda sens dubte a una contaminació (*esvinçar?*, *esquinçar?* que tenen variants amb -z-; o més aviat el grup de GANSA?).

Al P. Val. regna la variant amb -s-: EValor (c. 1950) i Renat («El Camí», 14-iv-1934; c. 1955) estan d'acord que *agrunsar* és el que es diu més; aquell, però, reconeix que *engrunçar* també és usual, i J. G. M. (c. 1955) hi està d'acord però troba ara que *engrunçar* és més corrent. Hi ha una variant local mall. *gonfar* (Campanet, *DAG*) o *engonfar* (Sóller, Búger, Campanet, *AlcM*), qui sap si mossarabisme —¿amb *ts* > àr. θ?— o deguda a una contaminació.

DERIV.: Un *gronxador*, masculí, més general en cat. central [DTó., Lacav., Belv., Lab. 1839 ---]; més aviat el femení en les regions meridionals: mall. *engronsadora* (AMAlcover, BDLC VI, 272; *s engronsadóro* nom d'una rocassa que branda, i NL coster, a Capdepera, 1964); *agrunsadora* val. (Bodria, *Llibret de Recorts*, BDLC, I. c.; T. Llorente). *Gronxejar* [DAG.] o *gronsejar*. *Gronxa*. *Gronso*. *Gronxada*. *Gronxadís*. *Gronxaire*. *Gronxament* [Lacav.].

Gronxolar (no Lab.): «estrafà la figura de Griselda, / son caminar suau y sa veu dolça, / son mig-riure de verge que somia, / son ayre de palmera que 's *gronxola*», Verdaguer (*Canigó* II, 32); «onades d'armonia que *gronxolaven* les meves il·lusions», «els meus sentiments només els rumio quan els escric, i després m'hi deixo *gronxolar* sense esbrinar-los», Coromines (cartes a la meva mare, / son ayre de palmera que 's *gronxola*, per 'munt, per bai, / tot fent remingols per la ruta», Saisset (*Perpiny.*, 13). *AlcM* porta una variant *guinxolar*, de Girona, que si fos real (no l'he sentida a la mare, gironina, ni a la parentela) és confusió o contaminació amb *guinsola/gansolar/GANSA*; *gronxolejar*, *gronxoleig* (DAG.); *engronxolar-se* emp. *Esgronsar* o *esgrunxar*; *esgrunxador*. *Regronxar*. *Agrunsada*; *agrunsador*; *agrunsadora* (supra); *agrunsamant*; *agrunsó* (MGadea). *Engronsada*; *engronsador*; *engronsadora* [JnAlcover; i supra]; *engronsamant*; *engronsar*; *engronsera*; *engronsó* («mala mar? — no, només uns quants *engronsons*», mall., *AlcM*).

Sobre *gronça* 'tremuja' a) i 'golfó' b), basta essencialment remetre als meus articles ben accessibles, de BDC XIX, 32-3 i *TopHesp.* III, 135, *DECH ALGUAZA* i *DCEC ORENZA* (cf. vol. IV, 1057b33-8 i supra), als quals faré algunes addicions. De b) hi havia informe del corresponsal d'Altea a la S. F. de l'IEC (amb dibuix: suposo l'afanat en el *Tresor* de Griera); confirmen l'ús valencià Valor i Giner, c. 1955. De a), a part de l'informe de GaGirona (*Voc. Maestrat*, 414), sabem que es pronuncia amb θ (< ç) a Aiguaviva de Bergantes (SGuarner, *RFE* XXXIII, 35), i jo també ho vaig